

משנה ראון שלמה

מתוך שלל אוצרות תורתו ושיעוריו של מורנו גאון ישראל ליוון עשיר תוכן לשולחן השבת

רבינו שלמה יהודה בארי שליט"א

פרשת הקת תשפ"ה 235

ניתן להאזין לשיעורים של הגאון הינוקא, וכן עדכונים על הנעשה בבית מדרשו, ב"קו הינוקא" 03.550.2228

פנינים על הפרשה

ליקוטים על פרשת השבוע משולחן תורתו של רבנו שליט"א

רבש שמן מים אש

וְדַבַּרְתֶּם אֶל הַסֶּלַע לְעֵינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמִיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִיַּם מִן הַסֶּלַע (כ. ח). מובא בילקוט שמעוני (פ' חקת רמז תססג) ממדרש ילמדנו בשם רבי סימון, שניסים עשה הקב"ה בסלע זה, שכנס לתוכו שמן ודבש ומים ואש, שבמצרים הוציא ממנו לישראל דבש ושמן, כנאמר (דברים לב, יג) "ויניקהו דבש מסלע ושמן מחלמיש צור", ובימי גדעון הוציא להם ממנו אש, כנאמר אז (בשופטים ו, כא) "ותעל האש מן הצור", אבל כעת שהיו ישראל צריכים למים במדבר, ציוה הקב"ה למשה ולאחרן שידברו אל הסלע ונתן מימיו, שיוציא רק מים ולא יערב בהם דבש ושמן, בכדי שלא יבאישו המים, וכן לא יערב בהם אש, מפני שיכבוה המים.

ורמז זאת רבי משה גאלנטי בספר פרפראות לחכמה (פ' חקת) בדיוק לשון הכתוב 'מים מן הסלע' ולא אמר 'מים מהסלע', לרמז לארבעה דברים אלו, דבש שמן מים אש, שהיה הסלע מוציא לישראל כאמור, שעולים ראשי תיבותיהם כמנין 'מים מן הסלע', וכמנין 'משה'. ולכך פתח הכתוב בלשון רבים 'ודברתם', שהוא מה שנצטוו בזה משה ואהרן, וסיים בלשון יחיד 'והוצאת', שהוא כנגד משה לבדו, לרמז לארבעת דברים הללו העולים כמנין 'משה' כאמור. וכן תיבות 'מים מן הסלע והשקית' עם הכולל עולים כמנין 'עוד מים שמן דבש אש', לרמז שמלבד שנתן להם לישראל אז במדבר את מימיו המיוחדים, יכול היה להוציא ולערב להם במימיו עוד דבש שמן ואש כאמור, ולכך עולה החשבון 'עם הכולל', לרמז שאם היה הסלע מוציא אותם הרי שהיו 'נכללים ומעורבים' במים, ולא היה הדבר לתועלת ישראל כאמור.

ויזובו מים

וַיֵּרָם מֹשֶׁה אֶת יָדוֹ וַיַּךְ אֶת הַסֶּלַע בְּמַטְהוֹ פַּעַמִּים וַיֵּצְאוּ מִיַּם רַבִּים (כ. יא). בשמות רבה (ג, יג) אמרו שבשעה שהכה משה את הסלע יצא ממנו דם, שנאמר (תהלים עח, כ) "הן הכה צור ויזובו מים", ואין 'זיבה' אלא לשון דם, שנאמר (ויקרא טו, כה) "ואשה כי יזוב זוב דמה", ולכך הכה משה את הסלע פעמיים, שבתחילה הוציא דם ולבסוף מים. וכן הוא בתרגום יונתן (כ, יא), ובמדרש שוחר טוב על תהלים (עח, ב; קה, יב). ובמדרש פתרון

תורה (פ' חקת) מובא בזה עוד, שכאשר ראה משה שמוציא הסלע דם בא וקבל על כך לפני הקב"ה, ואמר הקב"ה לסלע, למה לא הוצאת מים אלא דם, והשיב לו הסלע טענות ומענות שונות על אשר הכהו משה, ולבסוף ציוה הקב"ה לסלע שיהפוך הדם למים, שנאמר (תהלים קיד, ח) "ההופכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים".

ובאבודרהם (שער התקופות) ובספר 'קושיות' לאחד מהראשונים בדורו של המהר"ם מרוטנבורג (אות רלד) כתבו עוד, שבאותה שעה נהפכו כל המימות שבעולם לדם, וכתבו שהוא טעם הזהירות בשתיית מים בשעת תקופת תמוז, מפני שהיתה הכאת הסלע באותה שעה של תקופת תמוז, ומפני שהוציא אז בתחילה דם ולא מים, אי אפשר לעולם בלא צחצוח דם באותם פרקים, ויש חשש שמי שישתה אז מים יבוא לידי חולי או נזק חלילה. וכן הביאו טעם מעין זה בכל תקופה מארבעת התקופות, בתקופת ניסן מפני שנהפכו מימי מצרים לדם לפי רגע ונהפכו אז כל מימות שבעולם לדם, ובתקופת תשרי מפני שבאותו זמן בא אברהם לשחוט את בנו ופשט את המאכלת על צוארו וטפטה הסכין דם ואותה הטיפה נתערבה במימות, ובתקופת טבת מפני שבאותו הזמן שחט יפתח הגלעדי את ביתו, ומפני צערה שהיתה בוכה על בתוליה נהפכו כל מימות שבעולם לדם. והובא טעם זה בדרכי משה (י"ד סי' קטז אות ה) ובט"ז (שם ס"ק ד).

כיצד דור המדבר נעשו פתאום גדולים מאד בגופם

וְיָמַת אַהֲרֹן שֵׁם בְּרֵאשׁ הָהָר (כ. כח). כתב בסדר הדורות (שנת ב' אלפים תפ"ח) בשם ספר גלילות ארץ ישראל, שלצד מזרח של ההר בו נקבר אהרן יש מדבר נורא מאד ובו קבורים מתי המדבר, וקצת מקברים אלו ריקנים ובקצתם ישנם מתים גדולים מאד. והעיד שראה בקבר אחד ריק צלע אחד מאדם הרחב שלשה טפחים. והוא כענין המובא במסכת בבא בתרא (בדף ע"א) שהראה סוחר ישמעאלי אחד לרבה בר בר חנה את מקום קבורת מתי המדבר, וראה שהיו שוכבים פרקדן (-על גבם), והיה ברכו של אחד מהם זקוף ועבר הסוחר הישמעאלי תחת ברכו כאשר היה רכוב על הגמל והיה רומחו זקוף ולא נגע בברכו של אותו המת.

לפניות והקדשות

מוקד טלפוני: 03-3765444

זמין בימים א' - ה' בין השעות 9:00-20:00

דוא"ל: contact@hayanuka.com

לקבלת הגליון במייל: gilyonot@hayanuka.com

יד' להועיל: בנק מזרחי טפחות | סניף 417 | מס' חשבון: 521025

ואלה יעמדו על הברכה

לעילוי נשמת:

גאולה בת דינה,

דוד בן חנה, רות בת חנה

ראו דוד דרור בן רונית,

אבי אברהם בן עליזה.

לרפואת: דוד בן שרה

זמני השבת

רבו תם	צאת שבת	כניסת שבת	ירושלים:
21:21	20:23	19:12	
21:18	20:22	19:31	בני ברק:
21:22	20:26	19:35	חיפה:
21:17	20:22	19:31	באר שבע:

תורת שלמה

מאמרים משיעוריו הענפים של רבנו שליט"א

"ואחריתך ישגה מאד" (חלק א')

בענין צורת ופנימיות האותיות
משיעור יום ב' כ"ז חשוון תשע"ט

א

האותיות הם פנימיות כלל כל הבריאה ועל ידם לבד ימשך כל שפעת אור להוות את הבריאה מאין ליש, וכשאדם מדבק עצמו באות מאותיות הקודש, נדבק הוא בזה באור אין סוף השורה בתוך אותה האות, ובא לדבקות בקוב"ה. והנה התחילה התורה באות ב', ולכן גם אנו כאשר באים אנו לבאר את סוד האותיות יש לנו לפתוח בביאור האות ב', המורה מחד על ענין ההשפעה ומאידך על התכנסות ופצוץ, והאות שכנגדה והיפוכה של האות ב' היא האות פ', המורה על אנוכיות והתכנסות לרעה, כפי שנראית צורתה כאדם הבא מלמטה למעלה לקבל השפעה, וכשמקבלה נוטלה ומתכנס ושומרה לעצמו, וכצורת האות פ' שבתוך צורת הפ'.

וראשית מצינו את ענין האות פ' ודרך ההכנסות לרעה בדור הפלגה, שאמרו (בראשית יא, ז) "הבה נבנה לנו עיר... פן נפוז על פני כל הארץ", שרצו להתכנס לרעה בהיפך מתכלית ומטרת בריאת העולם שהוא כדוגמת האות ב', כמו שביארו הרשב"ם והחוקנין (שם) שרצו לדור כולם יחד באותו מקום ולא יפוצו בעולם, והיה הדבר היפך רצון הבורא ב"ה שצויה בבריאת העולם "פרו ורבו ומלאו את הארץ" (בראשית א, כח), כמו כן היה עיקר כוחם בפה, שהיא כנגד האות פ', שמתוך שדיברו בשפה אחת נתאחדו כולם בעצה אחת לרעה, וכנאמר בענינים "ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים" (בראשית יא, א) ודרש רבי נחמיה בבראשית רבה (לה, ט) מה שאמר עליהם הקב"ה "הן עם אחד ושפה אחת לכולם וזה החילם לעשות" (בראשית יא, א), שאמר הקב"ה, מי גרם להם שימרדו ב', לא על ידי שהם עם אחד ושפה אחת, "ועתה לא יצר מהם כל אשר יזמו לעשות" (המשך הכתוב שם). ועל אף שעל ידי אחדותם ניצלו מדין קשה יותר ונשתיירה מהם פליטה, כמו שאמרו שם בבראשית רבה (לה, ו), עם כל זה נעשו דוקא בבלבול שפתם בכדי לבטל את התכנסותם ואחדותם שהיתה לרעה, שכל זה הוא ענין האות פ' המורה על התכנסות לרעה כאמור.

האות א' בה לא פתחה התורה כמו שאמרו בבראשית רבה (א, י), והוא ענין מה שנתקלה הארץ "ארוהה האדמה" (בראשית ג, יז), ולכן נמשך קוין אחורי האות ב' לצד האות א', לרמז על קללת הארץ קודם הברכה.

ועיקר המשכת השפע שמצד האות ו' האמצעית שבצורת האות ב' כאמור, הוא מתוך הכוונה והרעותא דליבא, שכאשר מכנין האדם כראוי בעת ברכתו לאדון השמים והארץ, מבדיל ומנתק הוא עצמו ממקומו ומהמחשבה על עצמו לבדו, כפי המדרגה שעמד בה בשעת הברכה, שהיא דרך ההתכנסות לרעה וכענין האות פ' כאמור, ויכול לבוא מכח הברכה לדבקות בה' ב"ה באמת כראוי, והוא עיקר מעלת הברכה, ולכן הפרשי המדרגות בין ברכה לברכה היא בענין המחשבה ורעותא דליבא של המברך, וכן כל מעשה טוב בדרך הקודש ובדל הוא ממעשה הדומה לו, כפי ענין המחשבה והרעותא דליבא של העושה את המעשה הטוב הזה, וההבדלה וההתנתקות מכח המחשבה בכדי להגיע לתכלית הכוונה בברכה, הוא ענין שלמות האות ב', שבזה ממשך שפע אל הארץ שכנגד האות ו' התחתונה הרמוזה בצורת האות ב', וזוכה להידבק בשכינה.

והוא כענין המעשה המובא במשנה ברורה (בסימן קפה ס"ק א) מספר חסידים (בסימן מו) מחסיד אחד שנסתלק לבית עולמו ובא בחלום לאחד מקרוביו ואמר לו שדנים אותו בשמים על שלא היה מדקדק לברך הברכות בכוונת הלב, והיו אומרים לו הנהאך נתכוונת, ואם מצד דקדוק הדין כך, הרי שמידה טובה מרובה בכפל כפליים, וכאשר מתכוין האדם ופונה בשעת הברכה בכל ליבו אל מי שאמר והיה העולם, בודאי שזוכה להשפעה וברכה והתקרבות ודבקות יותר ויותר לעילא ולעילא, ואם אינו זוכה לכל זה, על כרחך שאינו מברך הברכות בכוונת הלב, כי כוונת הלב היא הכלי להמשכת השפע מאת הבורא ב"ה, מהשמים שכנגד האות ו' העליונה הרמוזה בצורת האות ב'.

ב

ולכן בתיה בת פרעה שהיא ענין האות ב' זכתה למצוא את משה רבנו ולהדבק בשכינה דוקא מתוך שהבדילה עצמה מענין האות פ' של פרעה כאשר הלכה להיטהר ביאור, כמו שבאמר (שמות ב, ה) "ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור", ואמר רבי יוחנן בשם רשב"י במסכת סוטה (בדף יב ע"ב) מלמד שירדה לרחוץ מגולולי אביה, ובוזה דבקה בענין האות ב', שהלכה אל דרך התפלה שונמשה למים, כמו שכתוב (איכה ב, יט) "שפכי כמים ליבך", שהוא דרך ההתכנסות בעבור ההשפעה הרמוזה באות ב', שהיא המשכת שפע הברכה והחסידים לעולם כאמור, ובוזה היתה מנתקת עצמה מה'רעה' של פרעה ובחרה ודבקה בדרך ההשפעה והחסד שמצד המים, ומפני שחביבה מידת החסד לפני קוב"ה לכך קרא למשה בשם שנתנה לו בתיה, משה', על שם שמן המים משיתיהו (שמות ב, י), על אף שהיו לו שמות נוספים כמו שאמרו במסכת מגילה (בדף יג ע"א).

לכן מה שגילתה בתיה את משה היה הדבר מתוך שניתקה עצמה מדרך המצריים, והלכה ל"אור" שהוא "אור", ופנתה אל הדבקות וההתבודדות וזכתה לראות את אור השכינה, מה שאין כן פרעה שעל אף שבידל את עצמו והלך ליאור לבדו, כמו שאמרו בתנחומא (וארא יד) ובשמות רבה (ט, ט) שפניו שהיה משתבח בעצמו ואומר שהוא אלוה ואינו צריך לנקיבו, לכך היה יוצא בבוקר ליאור, הנה כל דרך ההתבדלות של פרעה היתה רק לצורך עצמו והנאותו, וכענין האות פ' הרומזת על דרך ההתכנסות בעבור נטילת כל השפע לעצמו והנאותו כאמור, ולכן עשו המצריים את היאור לעבודה זרה, מפני שגם במעלת היאור והשפעת המים היו משתמשים בכדי להרע, וכענין דור הפלגה שהשתמשו בכח האחדות והתכנסות השפע על מנת להרע.

ודרך העצירה וההתכנסות על מנת להשפיע, שכנגד ענין האות ב', והרעותא דליבא שכנגד ענין האות ו' האמצעית שבצורת האות ב', הוא נקודת ההתבודדות והפרישות מהעולם, שכאשר בודל אדם את עצמו מכל הנבראים ומגיע ובא אל הנקודה הפנימית שלו בה מאיר אור המיוחד לו לבדו אצל הבורא ב"ה, בזה זוכה הוא להיות כהאות י' זעירא, המרמזת לענין השפלות, ומתוך כך בא לשפע החסד הרמוז ב"אור", שהוא נוסטריקון י' - "אור" כאמור, ובוזה זוכה למעין גאולה פרטית, ויכול הוא להתפלה בשפיות לב כמים ולגלות את כל ליבו לפני השכינה, ולא זו בלבד, אלא שמתוך שלמות האות ב' בכל האמור זוכה האדם לחיבור לאות מ', שבתיה היא ענין האות ב', ומשה הוא ענין האות מ', ומתוך דרך ההתכנסות וכוונת הלב ככל האמור גורם להמשכה והשפעה של החסד לעולם כאמור, וכענין משייתיהו, שהיא ענין האות מ' של משה', והוא סוד 'ודברת' ב"ם' (דברים ג, ז) העולה בראשי תיבות בתיה משה, שהוא ענין הגאולה, כמו שכתב המגלה עמוקות (כפ' ואתחנן אופן קס) שלעתידי לבוא יתפוך מלך המשיח את האות ב' למ'. ונודע שבכל עליית מדרגה, על אף שמתעלה עד כדי שינוי שמו ובחינתו הראשונה, שהוא כנגד ענין האות מ', מכל מקום אינו מאבד שמו וענינו העיקרי והראשון, שהוא כנגד ענין האות ב', ומשניהם יחד נעשה האות ב' הציור של "ודברת ב"ם", שהוא האות ב' בה פתחה התורה 'בראשית ברא אליהם', עם האות מ' בה פתחה המשנה 'מאמתי קורין את שמע בערבין', ובוזה הוא שלימות התורה שבעל פה הנכללת עם תורה שבכתב.

ה

והנה פרעה אמר "לי יאורי ואני עשיתיני" (יחזקאל כט, א), ובסוף כל אחת מתיבות הללו נמצאת האות י', העולם יחד כענין מ', כי היה פרעה מצד הסטרא אחרא לעומת האות מ' של משה, וכנגד ארבעה יודין שמצד הקדושה, שהם האות י' שכנגד החכמה הרמוזה בכתוב "לי הארץ ומלוואה" (תהלים כד, א), והאות י' שמצד השם 'גאולים' בו מכונים ישראל, כמו שכתוב "דרך לעבור גאולים" (ישעיה נא, י), והאות י' שמצד שם 'ישראל', והאות י' שמצד שם 'יהודים' על שם יהודה, וכל אחד מארבעת היודין של פרעה עומד כנגד אות י' אחת שמצד הקדושה.

ג

ודרך ההתכנסות לרעה הרמוזה באות פ' כאמור, היא ענין האות פ' בו נאחו פרעה שאמר "לי יאורי ואני עשיתיני" (יחזקאל כט, א), שהוא התכנסות במחשבה ש'הוא הוא' ואין בלתו, והוא כל מהות הסטרא אחרא ההולכת בדרך הגאולה והאנוכיות הנמשכים מבית הבליעה של הנחש, שמשם נמשכים כל הצרות והרעות לעולם, ולכן אחר האות פ' של פרעה נשארו אותיות 'רעה', לרמז שדרך ההתכנסות של הסטרא אחרא הרמוזה באות פ' הוא מקור כל ה'רעה' הנמשכת ובה לעולם. ולעומת זאת האות ב' רומזת על היפך מכל זה לגמרי, שעל אף שזומה היא לאות פ', בכך שסגורה היא משלושת רוחותיה ומורה על התכנסות מכל מקום אינה נמשכת כלפי פנים כהאות פ', ומה שהיא סגורה משלושת רוחותיה וכוונת השפע, אינו לצורך עצמה, אלא הוא בעבור שמירת השפע והשפעתו לעולם בדרך הראוי, והוא התכנסות על מנת להשפיע.

גם צורת האות ב' הסגורה משלושת רוחותיה ופתוחה רק לפנים, רומזת היא על ענין שכתוב "לדעת בארץ דרכך" (תהלים סז, א), שהוא שמירת דרך האדם שלא יטעה ויפנה לימין או לשמאל או לאחור, אלא ילך רק לפנים בדרך התום והישר כראוי. וגם במה שסגורה היא מאחור, כנגד האות א' העומדת בסמוך לה מאחור, וכנגד זה פתוחה היא לפנים, נרמז בזה שתחילה יש לאדם לעמוד ולעצור ולהתבונן בדרכו כראוי שלא יטעה ויתעה בה, ורק לאחר שהתבונן היטב בדרכו יתחיל לילך בדרכו ומשיך וידבוק בה לבטח, ולכן בתחילת כל ברכה צריך האדם להפסיק את מרוצת מחשבתו ורק לאחר מכן לברך בכוונה, והוא מפני שהברכה היא ענין האות ב', שהוא ענין התכנסות על מנת להשפיע כאמור.

והוא ענין נפילת אפיים, כמו שכתב רבנו בחיי (במדבר טז, כב) שהנופל על פניו מכסה את עיניו וסותם את פיו, ובוזה הרי הוא כמסכים במחשבתו שאין הוא יודע ורואה מעצמו מהו נזקו מחד ומהו תועלתו מאידך, ועושה הוא עצמו כאינו יודע דרכו וענינו, וכפי שאין ביזו להפיק רצונו אם אין מסכים הקב"ה על ידו, ובוזה מפיס הוא לבורא ב"ה שימלא כל משאלתו שביקש מלפניו בתפלתו. וביאר עוד שזהו כדוגמת דרך העמידה בתפילה המורה שמסכים האדם בלבו שתלוי הוא רק בבורא ב"ה שעומד הוא לפניו וכפי שמכוון הוא רגליו כאחד, לרמז שכבולים הם ואין חפצו תלוי בעצמו. וכל זה הוא דרך ההתכנסות על מנת להשפיע הרמוזה באות ב', שכנגד הברכה, שהוא עצירה וביטול קודם שבא אל הברכה כאמור, וכנרמז במה שאמר רבי עקיבא במסכת אבות (ג, י) ש'סייג לחכמה שתיקה', ש'סייג' הוא ענין המסגרת והשמירה לחסדים הנמשכים מן החכמה, ו'שתיקה' הוא ענין העצירה והביטול, וכענין נפילת אפיים כאמור.

ד

והנה צורת האות ב' עשויה משלושה קווים, והם כצורת תלת ווי"ן, והעליונה והתחתונה רומזים לשמים וארץ, והאמצעית שמאחור הרי היא כנגד החיבור בין שמים לארץ. ועיקר שלמות האות ב' היא על ידי ענין האות ו' הזו האמצעית, וכמו בעת הברכה שנוטל אז האדם דבר מאכל שישודו מן הארץ, שהיא כנגד האות ו' התחתונה, ומקשרו אל הבורא ב"ה, שהוא ענין השמים שכנגד האות ו' העליונה, ונעשה הדבר על ידי הברכה הזו שהוא מברך שהיא כנגד האות ו' האמצעית כאמור, שבה ועל ידה ממשיך הוא את השפע מהשמים שכנגד האות ו' העליונה, לארץ שהיא כנגד האות ו' התחתונה, ונמצא שהאות ו' האמצעית הוא היא עיקר דרך צורת האות ב' שכנגד ה'ברכה', שעל ידה ממשיך האדם את הברכה לארץ, וכמו שאמרו במסכת ברכות (בדף לה ע"ב) שבכח הברכה מתקיים ענין הכתוב "הארץ נתן לבני אדם" (תהלים קטו, טו), אמנם קודם הברכה המאכל עדיין מקושר באות א', והאוכל ונהנה מהעולם הזה בלא ברכה מתקשר הוא בקללה ובענין האור' שכנגד

'לי' הוא מצד האות 'ל' של פרעה, שהוא ענין האות 'פ' והיפך האות 'ב' כאמור, והוא מצד הקלה והאיריה של הארץ קודם הברכה כאמור, והיינו שכופר הוא בגילוי הכתוב של 'לי' הארץ ומלוואה, שהוא מצאיות הארץ קודם הברכה כמו שאמרו שם במסכת ברכות (בדף לה ע"א), והוא מתהלך במחשבה של 'לי' יאורי, היינו שהוא בעל הכח וכאילו אינו צריך לברך, מתוך שהוא מתגאה שהכל שלו. וכנגד האות 'ל' הוא שמצד פרעה עומדת מצד הקדושה האות 'ל' הרמוזה בכתוב 'לי' הארץ ומלוואה' כאמור, שהיא האות 'ל' המרמזת לחכמה האלהית המתגלית בעולם, אותה מגלה החכם והצדיק בעולם, אמנם פרעה אינו חפץ לילך לחכם שיכיר לו מגדולת ה' וילמדנו את סדר הברכות כמו שאמרו שם במסכת ברכות, וכפי שהקשה את עורפו שלא לשמוע למשה, כי אינו חפץ בגילוי החכמה הזו האלהית.

'יאורי' גם הוא מצד האות 'ל' של פרעה וענין האות 'פ' כאמור, ומצד דרך ההתכנסות לרעה הרמוזה באות 'פ' הזו, שמצידה חפץ האדם לכנוס השפע וליטול ולניקו כולו לעצמו והנאתו כאמור, והוא ענין האות 'ל' הרמוזה בכתוב (שמות א, כב) "כל הברכה הילוד היאורה תשליכוהו", שהוא כח השפע דקדושה, כי 'בן' הוא ענין השפעה, ולכן גזר פרעה (שמות א, טו) "אם בן הוא והמיתן אותו, ואם בת היא וחיה" כי לא היה חפץ בדרך ההשפעה של הקדושה שהיא כענין 'בן' אלא היה חפץ ליטול הכל לעצמו כאמור, שהוא כענין 'בת', ולכן גזר 'כל הברכה הילוד היאורה תשליכוהו', שהוא כנגד בית הבליעה של הנחש ומקום ההתכנסות של הסטרא אחרא. וכנגדה בקדושה עומדת האות 'ל' שמצד השם 'גאולים' בו מכוונים ישראל, כמו שכתוב 'דרך לעבור גאולים', וכענין שתקנו לומר בברכת קריאת שמע 'שירה חדשה שבחו גאולים', ונקראים הם כן על שם שנגאלו ונפדו מגזירת פרעה 'כל הברכה הילוד היאורה תשליכוהו'.

'ואני' גם הוא מצד האות 'ל' של פרעה וענין האות 'פ' כאמור, ומצד מה שעוסק פרעה תדיר בעצמו ובממשות שלו, ועושה עיקר מגופו וגשמינותו, שבזה נותן הוא כח ליצור להחלישו יותר ויותר ולהחלישו בעדו לסבור אתיו על חלק בקדושה, וכאילו אין לו אלא מה שענינו ראוות, שהוא דם ובשר מגושם ורחוק מעבודת האלהות וכיוצא, וכנגדה בקדושה עומדת האות 'ל' שבשם 'ישראל' המורה על החלק החשוב והעיקרי שלהם, שהיא נשמתם החצובה מתחת כסא הכבוד והיא חלק אלוה ממעל ממש, וכל אחד מישראל מגלה את האלהות בעולם שידעו שרק הבורא יתברך הוא הנקרא 'אני', וכענין הכתוב (שמות ו, ז) "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם כי אני ה' אלהיכם המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים", ש'אני' עולה בראשי תיבות 'אנחנו נשמות ישראל', שזהו מצד מה שמתבונן האדם במעלתו מצד נשמתו שהיא חלק אלוה ממעל וכל מטרחה בעולם היא לגלות את האלהות בעולם, שידעו הכל מה שאמר הכתוב (דברים לב, ט) "ראו עתה כי אני אני הוא ואין אלהים עמדי".

'עשיתיני' גם הוא מצד האות 'ל' של פרעה וענין האות 'פ' כאמור, ומצד מה שעומדת קליפת פרעה כנגד האדם להסיח דעתו משמחת יהדותו, שלא יחשיב ויהיה מייקר את מה שעשאו ה' יתברך מזרע ישראל ולא שם חלקו כאחד הגוים, ובהו בא האדם להיות כענין 'עשיתיני', שסובר וחושב שהוא שעשה את עצמו ויכול הוא להושיע לעצמו. וכנגדה בקדושה עומדת האות 'ל' שמצד מה שנקראים ישראל 'יהודים' על שם יהודה כמו שאמרו בבראשית רבה (צח, ו), שהוא אשר עשה ה' ב"ה לבדו לכל אחד מישראל, ואין תלוי הדבר במעשיו הטובים כלל, וכאשר מתבונן בזה האדם מתעצמת שמחת קדושת יהדותו לעילא ולעילא, שרואה הוא שנתן ה' ב"ה חלקו בזרע ישראל והבדילו לגמרי מחלק הגוים, וכפי שתקנו בעולם לברך בכל יום 'שלא עשני גוי'.

כי שלמות הכנעת האות וקליפת פרעה שאמר 'לי יאורי ואני עשיתיני' הוא מתוך שזוכה האדם לנתק עצמו מדרך ההתכנסות לרעה שמצד ענין האות 'פ' של 'פרעה', ולהפוך את ענין הקבלה וההתכנסות שיהיו לשם שמים ועל מנת להשפיע, וכענין האות 'ו' האמצעית הרמוזה בצורת האות 'ב', שהיא המקשרת ומממשת השפע משמים לארץ בדרך הברכה והקדושה כאמור, שמצד ההתקשרות באות 'ו' הזו זוכה בתיה להבדיל עצמה מבית פרעה ולבוא להתכנס במי היאור והשפעת החסד שמצד הקדושה כאמור. וכך כאשר מתמיד האדם לדבוק בדרך זו שמצד האות 'ב', זוכה להוציא בזה את כל הארבעה יודין הנפולים בשבי תחת קליפת פרעה, וזוכה כנגד זה לקבל את התורה כתיבתה במ' יום שעלה משה לשמים על הר סיני, שהוא כענין שיתגלה לעתיד לבוא בשלימות מה שנכללים התורה שבכתב עם תורה שבעל פה, שתתחבר ענין האות 'ב' לענין האות 'מ', וכענין 'דברת ב"ב' כאמור.

ובכדי לזכות לכל זה צריך האדם לדבוק תמיד בדרך התפילה וישים עצמו בכל דרכיו ומעשיו כענין האות 'ב', כי קודם לזה אין מתגלים באדם ארבעת היודין שמצד הקדושה והרי הוא כענין היודין השקועים בשבי בקליפת פרעה שאמר 'לי יאורי ואני עשיתיני' כאמור, שהם כענין האות 'ו' הפוכה שבתוך האות 'פ' שמצד 'פרעה' כאמור, אבל מתוך ההתבוננות בדרך ההתכנסות על מנת להשפיע, שהיא דרך התפילה והפניה לפני הבורא ב"ה, זוכה האדם לעורר בקרבו את ארבעת היודין שמצד הקדושה ולהכניע את ארבעת היודין שמצד קליפת פרעה, וזוכה לענין האות 'מ' של 'משה', ולקבל התורה כתיבתה מסיני כאמור.

ולזה זוכה האדם כאשר הולך הוא אצל חכם שזוכה לחכמה האלהית ויכול הוא ללמדנו את גדולת הבורא ב"ה, שהוא רבון הכל, שבזה זוכה להכניע את האות 'ל' שמצד הקליפה מצד מה שאמר פרעה 'לי', וכנגד זה זוכה לדבוק באות 'ל' שמצד השם הו"ה, ולדע של 'לי' הארץ ומלוואה'. וכאשר מתבונן בדרך גילוי האות 'ב' והתכנסות השפע על מנת להשפיע כאמור, ואינו חפץ לקחת השפע לעצמו והנאתו, זוכה להכניע את האות 'ל' שמצד הקליפה הרמוזה במה שאמר פרעה 'יאורי', וזוכה לדבוק באות 'ל' הרמוזה בשם 'גאולים' בו מכוונים ישראל כאמור, והרי הוא נקרא 'גאול'. וכאשר מתבונן שנשמתו היא חלק אלוה ממעל וכל מטרחה היא לגלות את האלהות בעולם כאמור, זוכה להכניע את האות 'ל' שמצד הקליפה הרמוזה במה שאמר פרעה 'ואני', וזוכה לדבוק באות 'ל' שמצד הקדושה הרמוזה בשם 'ישראל'. וכאשר מעורר בקרבו את עוצם השמחה בקדושת יהדותו ובמה שזוכה לברך בכל יום 'שלא עשני גוי' זוכה להכניע את האות 'ל' שמצד הקליפה הרמוזה במה שאמר פרעה 'עשיתיני', וזוכה לדבוק באות 'ל' שמצד הקדושה הרמוזה במה שנקראים ישראל 'יהודים' על שם יהודה כאמור, ובכל יום שמברך הוא 'שלא עשני גוי'.

מכניע בזה יותר ויותר את האות 'ל' הזו שמצד הקליפה הרמוזה במה שאמר פרעה 'עשיתיני' כאמור. וכידוע על רבי משה לייב מסאסוב שהיה משמח עצמו מאד בכל שעה על היותו יהודי, כי מתוך שעוסק לידע ולהתבונן משמחת היותו מזרע ישראל, בזה לבד מתעלה הוא למעלה ממדרגתו בכל רגע. ובה משלים הוא את ארבעת היודין יחדיו להצטרף ולהיות כהאות 'מ' של 'משה' שמצד קבלת התורה בסיני במ' יום כאמור, והיינו שהשמחה בפשטות במה שהבדילו הקב"ה מחלק הגוים ונתן חלקו בזרע ישראל שזכו לקבל התורה, תנאי היא בכדי שיבוא לקבל התורה מחדש כתיבתה מסיני כאמור.

2

וארבעת היודין הללו שמצד הקדושה הם מדרגות של שפלות והכנעה לפני הבורא ב"ה, והם כענין הכתוב (איוב ה, ז) "והיה ראשיתך מצער" המרמז לצורת האות 'ל' שהיא צרה וקטנה, אבל סופו שיתקיים בו המשך הכתוב (שם) "ואחרייתך ישגה מאד", שכאשר מתפלל ופונה האדם לקב"ה מתוך שפלות, מיד נענה, וזוכה למדרגת קבלת התורה כענין שיתגלה לעתיד שיתקיים בשלימות הכתוב 'ואחרייתך ישגה מאד', שנמשכת האות 'ל' הזו שמצד הקדושה להיות כהאות 'ל', שהרי זה כענין שנאמר (תהלים עב, ז) "לפני שמש ינון שמו", ש'ינון' פותח באות 'ל' והותם באות 'ן', ונרמזו בזה ה'ן' שערי בינה להם זכו ישראל בקבלת התורה בתחילה לפני שחטאו בעגל שקיבלו הלוחות הראשונות, וזהו 'ישגה מאד', כי עתידים אנו לשוב ולזכות לדרך גילוי התורה הזו לעתיד לבוא.

וכלפי פרעה הולך מתקיים זה הכתוב 'והיה ראשיתך מצער ואחרייתך ישגה מאד' לרעה מדחי אל דחי, שהרי בתוך האות 'פ' הזו שמצד 'פרעה' יש את האות 'ל' ההפוכה כאמור, שהיא מצד האנוכיות והתכנסות השפע לצורך עצמו והנאתו, ובהו מתקיים בו 'והיה ראשיתך מצער', כהאות 'ל' הזו שהיא צרה וקטנה, ונרמזים בה כל הצער והיגון ואנחה ושכול, והיא אף הולכת ונמשכת להיות כהאות 'ן', אלא שהיא מצד האות 'ן' ובסוף תיבת 'גזול', שמתוך שעוסק הוא רק בנקודת עצמו ואינו חפץ להשפיע, הרי שמלא הוא בקנאה ונותן הוא עיניו במה שאינו ראוי לו, ומתוך כך בא לידי זלזול בברכות ונקרא גזלן ש'גזול' הוא לקב"ה וכנסת ישראל' כמו שאמרו שם במסכת ברכות (בדף לה ע"ב), כי אינו חפץ לילך לחכם שילמדנו מגדולת ה' ב"ה כנאמר 'לי' הארץ ומלוואה' כאמור, וכענין פרעה שאמר (שמות ה, ב) "מי ה' אשר אשמע בקולו", ובהו הולך הוא ומגדל ומרבה רעתו, וכענין 'ואחרייתך ישגה מאד' לרעה, שהוא מצד האות 'ן' של 'גזול' כאמור.

והוא ענין ה'גזול' שהאות 'ג' שבו היא כנגד ה'גזול' ממש, והאות 'ז' שבו הוא כנגד יום השביעי, היא השבת שהיא מקור הברכה, והיינו שמתוך הזלזול בברכות מביא הוא קללה לעולם, והוא מקלקל את עצם השפעת הברכה לעולם כאמור, היינו שגזול את הברכה גם כאשר אין תלוי הדבר במה שיתברך לה' על הארץ ומלוואה, והאות 'ל' שבתחת 'גזול' הוא כנגד ענין ה'לב', שמתוך הזלזול בברכה מאבד הוא את קדושת הרגשת ליבו ובא לכדי 'נואף' אשה חסר לב' (משלי ו, ג), שיכול לבוא מתוך כך אף לקחת את אשתו או בניו של חבירו מתוך שירוד לאומנות חבירו ומשיג גבולו, וכענין שדרש רב אחא בר חנינא במסכת סנהדרין (בדף פא ע"א) מה שכתוב ביחזקאל (יח, ו) שבחב הצדיק והיקר "ואת אשת רעהו לא טימא", שהוא מה שאינו יורד לאומנות חברו. וכנגד כל זה, כאשר מתעורר האדם לילך בדרך האות 'ב' וה'ברכה' שמצד התפילה הנשפכת כמים כאמור, וחפץ הוא לכנוס את השפע על מנת להשפיע, שהוא דרך הגמילות חסדים שירשנו מאברהם אבינו, בזה מתקן האדם את האות 'ג' שכנגד ה'גזול' ואת האות 'ז' שכנגד יום השביעי והשבת שהיא מקור הברכה הנשפעת לעולם כאמור, ומעלה את אותיות אלו לשרושם בקדושה, וכאשר מברך כראוי את הברכות זוכה להשיב את האות 'ל' שכנגד ה'לב' ומעלה אותה לשרושה, ובהו מתקיים בו ענין הכתוב (ויקרא ה, כג) "והשיב את הגזילה אשר גזל", ומתוך שמשלב את מדרגת האות 'ב' למקומה ותפארתה בקדושה, שהוא סוד התכנסות השפע בגבול הקדושה, מתקיים בו ענין הכתוב (ירמיה לא, טו) "ושבו בנים לגבולם".

והוא ענין מה שמשלו בשמות רבה בפרשת בשלח (כ, א) את פרעה לרועה חזירים שגזל כבשה ושלא לו בעליה 'תן לו רחלי' אמר לו 'אין לך אצלי רחל' והיכהו עשר מכות, עד שאמר לו 'הרי רחלך', כי כל דרך פרעה והתכנסות השפע לצורך עצמו והנאתו הרי הוא קלקול ה'גזול' כאמור, וכאשר נכנע פרעה מתקיים הכתוב 'והשיב את הגולה' כאמור, וכפי שאמרו שם שכאשר ניער הקב"ה את פרעה וחילו בים סוף, אמר לו פרעה 'עכשיו אין רחלך בידי, ולמה אתה חובשני', ואמר לו הקב"ה 'שאני מבקש ממך כל מה שילדה וגיוזותיה כל הימים שהייתה אצלך', והוא ענין ביות הים. והיינו שעל אף שמשלב האדם את קדושת הרגשת ליבו וזוכה לרחמנות כראוי מצד הקדושה, ושוב אינו בכלל 'נואף' אשה חסר לב' חלילה, והרי זה כענין הציצית שמצרים ומכית פרעה שהיה הדבר על ידו יתברך לבדו, וכמו שאמר הקב"ה 'וידעתם כי אני ה' אלהים המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים' כאמור, היינו שהוציאנו מבית הבליעה של הנחש הרמוז באות 'ן' דפרעה המתגדל להרע, והביאנו אל מעמד הר סיני והכניסנו אל שער ה'ן' שבקדושה, שהוא כענין 'ישגה מאד' לטובה כאמור, וזכינו ליצא מאחיות ג' הקליפות הטמאות של מצרים, שהוא מה שמוציא ה' ב"ה את האדם בכל יום יום מלהיות 'חסר לב'.

וכנגד כל זה צריכים אנו לזכור תמיד ביציאת מצרים, היינו שזכור תמיד שבכל עת ורגע מצילנו ה' ב"ה ומגן בעדנו כנגד יצרנו, והוא ענין הזכרון ביציאת מצרים שזכור 'ן' פעמים בתורה כמו שמנו בתיקוני זוהר (בתיקון ט, דף עט ע"ב) ובזוהר יתרו (בדף פב ע"ב), ומלבד הזכרון ביציאת מצרים צריך לתקן ולהעלות לשרושם שבקדושה את כל חלקי הקודש שנגזלו על ידי מעשי האדם שלא ידע מדרך התפילה והברכה לפני אדון השמים והארץ כאמור, וזהו מתוך שיכונן בשם ה'ב"ב' בכל אפילו ושתייתו וישתדל לקדש עצמו במותר לו, ובהו מוציא מבטן הסטרא אחרא כל מה שבלעו בקרבם, שהוא ענין מה שתבע הקב"ה מפרעה 'גיוזותיה וולדותיה כל הימים', ובהו מברר האדם את קליפת נוגה, שזהו מצד מה שמקדש עצמו במותר לו, ובא לשלימות הלב וקישוטו, שמנקה הוא את ידיו מכל ענין הגזול, ומתקיים בו ענין הכתוב (תהלים כד, ז) "נקי כפיים ובר לבב", שמתוך שרוחק ומנקה כפי מן הגזול, נתקן ונטהר ליבו בכל דרכי השלימות, ומתקן הכל עד לשרוש החטאים כולם בחטא אדם הראשון, וכענין שחשש הקב"ה מהאדם לאחר חטאו "פן ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים" (בראשית ב, כב), שהוא פגם הידיים בעוון הגזול, וכאשר מתקן אדם לכל זה משיב הוא לכל ניצוצות הקודש ומעלה אותם לשרושם שבקדושה, ושוב בנים לגבולם.

תפלה לשלמה

מתוך הספר "תפלה לשלמה" לרבנו שליט"א

פניני דרך

יסודות ואבני דרך
מתורת מו"ר שליט"א

האם נכון לפקוד את קברי הצדיקים?

רבנו הזכיר שישנה מעלה גדולה לפקוד את קברי הצדיקים, וישנה הנאה גדולה לצדיקים הנפטרים כשבאים על קבריהם, וכמו שכתב רבי יהודה החסיד בספר חסידים סימן תש"ט על קהל בעיר אחת שרצו לעזוב את העיר, ונגלה אליהם אחד המתים והזהירם שלא ילכו כי יש להם הנאה גדולה ממה שהם באים אל קבריהם, והיו שלא השיגו על דבריהם ויצאו מן העיר, ומתו כולם, הרי שיש מזה נחת רוח גדולה לנפטרים. והנהגת רבנו האר"י היתה להשתטח על קברי הצדיקים בפישוט ידים ורגלים, כענין שאמר הכתוב במלכים ב' פרק ד' פסוק ל"ד על אלישע שהשתטח על הנער המת ושם פיו על פיו ועיניו על עיניו וכך החיה אותו, ומזה למד רבנו האר"י בשער רוח הקודש דף כ"ד עמוד א' ודף מ"ב עמוד א' שישנה מעלה גדולה להשתטח על קברי הצדיקים בפישוט ידים ורגלים. אמנם כיום אין כל אחד ראוי להנהגה זו, כמו שאמר הגאון הקדוש רבי יואל מסאטמר זיע"א שעיקר מנהג זה הוא לצדיקים שהיו יודעים את כוונת ההשתטחות וההידבקות רוחא ברוחא, ואין הנהגה זו ראויה כיום לכל אדם, ואף יכול הדבר להזיק לאדם.

האם גוי שמת תוך כרי שהציל יהודים מפורעים ערבים, יש לו דין של מת על קידוש ה'?

הזכיר רבנו שגם גוי שהלך להציל יהודים מפורעים ערבים ונהרג על ידם, על אף שאין הדבר נחשב כמיתה על קידוש ה', שהרי כבר אמרו חז"ל בסנהדרין דף ע"ד עמוד ב' שגויים אינם מצווים על קידוש ה', ולמדו זאת חז"ל בירושלמי שביעית פרק ד' הלכה ב' מלשון הפסוק בספר ויקרא פרק כ"ב פסוק ל"ב "ונקדשתי בתוך בני ישראל", בתוך בני ישראל דווקא, מכל מקום יהיה לאותו גוי שכר על מעשיו הטובים, כי לכל חסיד אומות העולם יש חלק לעולם הבא, וכמו שאמרו בסנהדרין דף ק"ה עמוד א', וכן פסק הרמב"ם בהלכות תשובה פרק ג' הלכה ה', ומעין זה כתב בספר חסידים סימן תש"צ שנכרי שעשה טובות ליהודים רשאים ישראל להתפלל לקב"ה שיקל בדינו, וסיים רבנו שהרדב"ז בפירושו לשיר השירים פרק ו' פסוק ח', וכן בפירוש זקוקין דנורא על תנא דבי אליהו רבה פרק כ"ב אות ל"א, וכן המהר"א פולדא בפירושו על הירושלמי פאה פרק א' הלכה א', כתבו שיש גן עדן מיוחד לאותם חסידים אומות העולם שמתו בעבור ישראל.

לישועה והצלחה בכל הענינים
רבנונו של עולם, אבי אב הרחמן, כל יכל,
מלא רחמים. זכני להאמין בכחה האין
סופי, ולהאמין שכל קורותי ומאורעותי
ממך יתברך הם, וזכני להאמין שאתה
יתברך יכל לעשות לי נסים ונפלאות
למעלה מהטבע בכל הענינים שאני
צריך, מבלי למעט מזכותי, פי אם
במתנת חנם. אנא רחום, בזכות וכח
תפלה זו תקיים בי כל אשר בקשתי
בה, וזכני לפעל לפניך כל הצטרכותי
ברוחני ובגשמי, ולהיות דבוק היטב
בך יתברך. אמן נצח סלה ועד.

סיפור לשולחן שבת

כשדיבר רבנו הגאון הינוקא שליט"א על מעלת האחדות והדיבור חברים בין איש לרעהו, סיפר מעשה מיוחד על רבנו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, שמנהגו היה להאריך הרבה בתפילת מוסף של שבת קודש, ולפעמים היתה תפילת העמידה נמשכת כשלוש או ארבע שעות, ושבת אחת האריך הבעש"ט מאד בתפילתו ולא היו התלמידים יכולים להישאר עוד במנין, וכך יצאו קצת קצת לביתם כדי לעשות קידוש וסעודה ולחזור מיד לתפילה, וכאשר בא התלמיד האחרון לצאת מבית הכנסת, סיים פתאום הבעש"ט תפילתו ואמר 'עושה שלום במרומי', ומיד רץ אותו תלמיד לקרוא לשאר התלמידים, וכשבאו כולם אמר להם הבעש"ט הקדוש, אמשול לכם משל למה הדבר דומה, לצייד אחד שהיה מחפש לצוד ציפור יפה מאד שמעטים מאוד מסוגה נמצאים בעולם, ופעם אחת בהיותו הולך ביער ראה שציפור זו עומדת על אחד העצים הגבוהים, ומיד הלך וקרא לכמה מחבריו ואמר להם: 'בואו נעשה סולם גדול, כל אחד יעמוד על השני, ואני אעמוד בראש המגדל ואתפוס את הציפור, ונתחלק כולנו בשוויה של הציפור', וכך עשו אלא שרגע לפני שהצליח הצייר לתפוס את הציפור, אמר האיש שהיה למטה, הרי הצייר כבר למעלה ומה הוא נצרך לי - והחל ללכת, ומיד נפלו כולם האחד על רעהו והציפור פרחת והלכה לה... וסיים הבעש"ט, כך זה בדיוק מה שעשיתם, חשבתם שאני יכול להמשיך בפעולתי בשמיים בעוד אתם תלכו לביתכם, אך באמת כל השגתי בתפילה היא בגלל שאני עמכם ביחד...

עם סגולה

סגולות ועצות ייחודיות
שנלקטו מתוך שיעורי רבנו שליט"א

ראיית פני החכמים

א. הזכיר רבנו את מה שכתב הרדב"ז בתשובה (ח"ג ס' תעב) בשם ספרי חכמה שבהיות האדם מתכוון ומסתכל על רבו 'תתקשר נפשו בנפשו ויחול עליו מהשפע אשר עליו', וזה סוד ענין הכתוב בישיעה (ל. ס.) 'והיו עיניך רואות את מוריק'. ואמר רבנו שהמקור לזה הוא במסכת עירובין (ג.) שאמר רבי, האי דמחדדנא מחבראי, משום דחזיתיה לרבי מאיר מאחוריה (-זה שמחודד אני יותר משאר חברי, הוא מפני שראיתי את רבי מאיר מעורפו), ומבואר בירושלמי ביצה (פ"ה ה"ב) שהיה זה לרגע אחד, שבעת שרץ רבי מאיר נפל ממנו סודרו ונגלה עורפו, ואז זכה רבי לראות את עורף צווארו, הרי שאפילו מראה קלה כזו אפשר לזכות למעלות ומדרגות גדולות לאין שיעור.

ב. הזכיר רבנו מה שהביא בספר סגולות ישראל (מערכת ה אות כ, ובסופו בקוטרס סגולות מלכים אות לט) מאגרא דפרקא (אות פו) שהמסתכל בפני צדיק יזכה לזיכרון, ולמד זאת ממה שאמרו חז"ל בויקרא רבה (כ. א.) שכל מי שהיה רואה את דוד המלך עליו השלום היה נזכר בתלמודו, ועוד כתב רבי אברהם אזולאי בחסד לאברהם (מעין ב נהר לג) שאפשר לזכות מתוך כך להשגה.